

УДК 342.9:343.13(477)
DOI 10.32782/2523-4269-2025-92-33-39

Мердова Ольга Миколаївна,

кандидат юридичних наук, професор,
заступник директора навчально-наукового інституту підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Умрихіна Ірина Олександрівна,

доктор філософії в галузі права,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки
фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9041-5831>

Дронік Дмитро Сергійович,

доктор філософії в галузі права,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності НПУ
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4704-7565>

ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ТА МЕЖ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ПРИТЯГНЕННЯ ОСІБ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Статтю присвячено аналізу теоретичних і практичних проблем правового регулювання доказування в адміністративно-деліктному процесі. На основі здійсненого аналізу визначено, що доказування є логіко-практичною стадією правозастосовної діяльності уповноважених на те органів та посадових осіб. Охарактеризовано проблемні питання правозастосовної практики в процесі доказування у справах про притягнення осіб до адміністративної відповідальності в контексті визначення предмета та меж доказування. Виокремлено три етапи доказування: збирання, перевірка й оцінка, використання доказів.

Ключові слова: доказування, адміністративні правопорушення, Кодекс України про адміністративні правопорушення, предмет доказування, межі доказування, допустимість доказів, оцінка доказів.

Постановка проблеми. Важливість існування інституту доказування в системі адміністративної відповідальності є ключовим для забезпечення встановлення істини у справі про адміністративне правопорушення, справедливості притягнення винних осіб до відповідальності, правової впевненості та довіри до правосуддя у справах про адміністративні правопорушення. Незважаючи на це, сучасне адміністративно-деліктне

законодавства, на жаль, не достатньо повно врегулює інститут доказування порівняно з іншими процесуальними галузями національного права, що негативно позначається на практиці його застосування в адміністративно-юрисдикційній діяльності органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, до яких належать і органи Національної поліції України. У Кодексі України про

адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) відсутня окрема стаття, що стосується питання доказування, але є положення, що визначає обставини, які підлягають з'ясуванню у справі, фактично окреслюючи предмет доказування. Однак залишається відкритим питання про механізми забезпечення всебічності, повноти й об'єктивності з'ясування цих обставин за відсутності деталізованого регулювання процесу доказування як такого.

Окремої уваги заслуговує співвідношення між предметом і межами доказування. Якщо предмет доказування окреслений статтею 280 КУпАП, то визначення належних меж доказування, тобто достатньої сукупності доказів для встановлення істини, покладається на суб'єктів правозастосування. Це створює потенційні ризики як необґрунтованого звуження, так і надмірного розширення меж доказування, що може призвести до неповного з'ясування обставин справи або до затягування процесу провадження у справах про адміністративні правопорушення.

З огляду на вищесказане дослідження питань доказування у провадженні у справах про адміністративні правопорушення є визначальним для забезпечення правосуддя, захисту прав і свобод громадян, дієвої роботи судової та правоохоронної систем, а також для розвитку юридичної науки та практики.

Усвідомлюючи важливість окресленої проблематики, вважаємо за доцільне здійснення комплексного аналізу інституту доказування, досягнення якого сприятиме більш повному та всебічному встановленню обставин у розгляді справи про адміністративне правопорушення уповноваженими на те органами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливо підкреслити, що сучасні наукові погляди стосуються загальних питань існування в правовій доктрині окремого інституту доказування у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, серед яких праці Р. В. Кимлика, І. В. Казачука, О. Б. Чорномаз, Ю. А. Хатнюка та інші. Низка вчених-адміністративістів досліджували це питання, підкреслюючи фундаментальну роль доказування в забезпеченні об'єктивності, законності та справедливості в контексті притягнення до адміністративної відповідальності (наприклад, праці Є. В. Додіна, В. С. Войтовського, М. В. Колеснікової, Х. П. Ярмачі, М. В. Джафарової). Попри те що питання доказування у справах про адміністративні правопорушення посідає одне з ключових місць у численних наукових працях, не втрачаються його актуальність і потреба в подальшому дослідженні. Це зумовлюється як динамічним розвитком адміністративно-деліктних відносин, так і недосконалістю чинного адміністративного законодавства.

З огляду на зазначені обставини постає потреба у формуванні **мети наукової статті**, яка полягає в аналізі проблемних питань правозастосовної практики у процесі доказування у справах про притягнення осіб до адміністративної відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Доказування є першою обов'язковою стадією правозастосовної діяльності незалежно від того, який орган держави здійснює правозастосування [1, с. 54]. У випадку провадження у справі про адміністративне правопорушення, а також збору доказів про юридичний факт вчинення адміністративного правопорушення ми маємо справу ні з чим іншим, як із реалізацією норм КУпАП у фактичній діяльності суб'єктів, зокрема зі специфічною формою реалізації норм права – правозастосуванням як

державно-владною, організаційною діяльністю компетентних органів держави й посадових осіб із реалізації правових норм стосовно конкретних життєвих ситуацій шляхом винесення індивідуально-правових рішень (приписів) [2, с. 429].

Отже, процес доказування нерозривно пов'язаний із логіко-практичною діяльністю уповноважених органів і посадових осіб, що здійснюють провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Незважаючи на те що за таких умов доказування є внутрішньо-суб'єктною діяльністю, остання, на думку вчених, все ж таки має бути уніфікована за допомогою норм позитивного права, а саме процесуальних норм. Але, як зазначалося, питанню доказування в нормах КУпАП взагалі не присвячено жодної статті. Підкреслимо, доказуванню, а не доказам, хоча саме доказування має відігравати провідну роль у встановленні факту адміністративного правопорушення, винуватості чи невинуватості особи. Разом із цим доказування, як процес, являє собою і певну пошукову діяльність суб'єкта, спрямовану на відшукування доказів та їх джерел [3, с. 53].

Доказуванням у справах про адміністративні правопорушення є заснований на адміністративно-процесуальних нормах процес збирання, закріплення, дослідження й оцінки уповноваженими на те органами та посадовими особами фактичних даних, необхідних для встановлення істини у справі про адміністративне правопорушення та вирішення завдань адміністративно-деліктного провадження.

В основу процесу доказування в кожній справі про адміністративне правопорушення покладається сукупність обставин, які підлягають з'ясуванню під час розгляду справи для визначення чи спростування винності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, які в науці адміністративного права іменуються предметом доказування.

Зазначимо, що чинна редакція КУпАП не містить норми, яка б визначала обставини, що підлягають доказуванню, а лише передбачає у статті 280 КУпАП обставини, що підлягають з'ясуванню під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, які належать до предмета доказування, зокрема, у зазначеній нормі визначено, що «орган (посадова особа) при розгляді справи про адміністративне правопорушення зобов'язаний з'ясувати:

- чи було вчинено адміністративне правопорушення;
- чи винна ця особа у його вчиненні;
- чи підлягає вона адміністративній відповідальності;
- чи є обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність;
- чи заподіяно майнову шкоду;
- чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи» [4].

Як бачимо, до предмета доказування належить питання про доказування самого факту адміністративного правопорушення, під час якого правозастосовувач повинен з'ясувати характер і зміст діяння, встановити всі елементи складу адміністративного правопорушення, як об'єктивні, так і суб'єктивні, у тому числі факультативні, які мають значення для певної справи.

Для дотримання вимоги персоніфікації адміністративної відповідальності адміністративно-деліктне законодавство передбачає у процесі доказування

встановлення обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність. Зазначені обставини визначені у статтях 34 та 35 КУпАП відповідно.

До предмета доказування також належать інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, проте законодавство не розкриває, про які саме обставини йдеться. На нашу думку, такі обставини слід розглядати з двох аспектів. У першому випадку під іншими обставинами, що мають значення для правильного вирішення справи, потрібно розглядати ті обставини, що визнаються доказами, які обумовлюють взаємозв'язок усіх інших доказів, що містяться у справі, і сприяють цілісному уявленню про подію адміністративного правопорушення, наявності чи відсутності вини особи, що притягається до адміністративної відповідальності. У другому випадку предметом доказування виступає одна з обставин, визначених у ст. 280 КУпАП, доведення якої повинно підсилюватися іншими обставинами, які в цьому випадку стають «обставинами, що мають значення для правильного вирішення справи».

З предметом доказування тісно пов'язане інше поняття, яке слугує інструментом забезпечення «всебічності, повноти і об'єктивності з'ясування обставин кожної справи» [4] – межі доказування.

Загальновизнано, що поняття «предмет доказування» та «межі доказування» взаємопов'язані та взаємозалежні між собою і співвідносяться як мета і засіб її досягнення [5, с. 24; 6, с. 160].

Межі доказування – це необхідна й достатня сукупність зібраних у справі доказів, які забезпечують правильний її розгляд шляхом встановлення всієї сукупності обставин, що підлягають доказуванню.

Тільки особа, яка порушила справу про адміністративне правопорушення, може визначити достатність сукупності доказів, що свідчать про наявність складу адміністративного правопорушення та винності в ньому особи, яка його вчинила. У зв'язку із цим під час збирання доказів доцільно виходити з відомого криміналістичного правила: збирання доказів доцільно проводити доти, доки справа не матиме позитивну перспективу її розгляду незалежно від позиції особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, у тому числі в разі її відмови від визнання своєї провини. Інакше кажучи, збирання доказів повинно продовжуватися до моменту, коли в уповноваженої особи буде відсутня обґрунтована впевненість у тому, що відмова особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від визнання своєї провини не призведе до закриття справи у зв'язку зі встановленням відсутності складу та події адміністративного правопорушення або до повернення справи на доопрацювання.

Поняття меж доказування, з одного боку, містить вимогу про забезпечення необхідної, достатньої повноти пізнання сутнісних явищ та їх зв'язків. З іншого – воно передбачає вимогу про надійність результатів пізнання. Отже, межі доказування потребують визначення в конкретній справі його меж таким чином, щоб зібрана сукупність доказів якісно сприяла встановленню кожної обставини предмета доказування. Щодо кількості, то вони повинні гарантувати достовірність встановлення цих обставин для адресата доказування та всіх осіб, до яких звернена виховна та превентивна дія правозастосовної діяльності.

Межі доказування охоплюють доказовий матеріал, що належить до обставин, які підлягають встановленню у справі і які дають змогу зробити на підставі

них достовірні висновки. Межі доказування залежать передусім від предмета доказування. Саме на цій основі в кожній справі вирішується питання про те, які саме фактичні дані стосуються справи й повинні бути зібрані, перевірені, оцінені та, зрештою, які процесуальні дії та яким чином повинні бути проведені. Інакше кажучи, межі доказування визначаються з огляду на властивості допустимості доказів, хоча в конкретному випадку частина інформації може здаватися надлишковою.

З урахуванням вимог норм права доцільно в межі доказування включати тільки допустимі докази, адже помилково включені фактичні дані, що не відповідають вимозі допустимості, виключаються із сукупності доказів, незважаючи на те, що закон дозволяє збирати будь-які фактичні дані. Отже, збиранню підлягають лише ті фактичні дані, що безпосередньо стосуються конкретної справи. Невиконання вимог закону щодо меж доказування породжує різного роду помилки.

По-перше, суб'єкти доказування можуть необґрунтовано звужувати межі доказування, унаслідок чого ті фактичні дані, якими вони володітимуть на момент винесення рішення у справі, виявляться недостатніми для вирішення питання по суті. Інакше кажучи, деякі елементи предмета доказування залишаться недостатньо дослідженими через прогалини в доказовому матеріалі.

По-друге, можуть бути опущені помилки, пов'язані з надмірним розширенням меж доказування. По суті сукупність доказів має формуватися цілеспрямовано, оскільки невинуватна надмірність доказового матеріалу може призвести до негативних наслідків. Як приклад, суд, розглянувши матеріали однієї зі справ, констатує, що до них не додано характеристику на підліткового ОСОБА_1 – малолітнього ОСОБА_2. Натомість до матеріалів включено характеристику на ОСОБА_3, який не має жодного відношення до цієї справи. Вищезазначені недоліки та розбіжності перешкоджають об'єктивному розгляду справи та прийняттю справедливого рішення. З огляду на це зроблено висновок про необхідність направлення адміністративного матеріалу на належне доопрацювання до органу, який його склав [7].

Отже, надмірно широкі межі доказування можуть призвести до невинуватного затягування адміністративного розгляду та судового розгляду. Крім того, занадто широкі межі доказування нерідко ставлять під загрозу справедливість винесеного рішення, ускладнюють перевірку обґрунтованості висновків правозастосовних суб'єктів, не дають можливості розібратися іншим учасникам у справі під час її розгляду, зрозуміти справедливість рішення. Розширення обсягу доказування на стадії порушення справи або її розгляду порівняно з необхідними та достатніми межами не завжди свідчить про недоліки в діяльності суб'єктів доказування або про нехтування ними встановленими межами доказування. Іноді це залежить від умов, у яких проводяться відповідні стадії процесу, та від обстановки. Недостатність початкових відомостей про подію, а також поява версій, які відпадають після зіставлення та перевірки, є типовими явищами, що не завжди свідчать про недоліки в роботі суб'єктів доказування.

Доказуванню притаманний поетапний характер дій і поступальність руху. На першому етапі відбувається встановлення окремих обставин у справі, вирішення взаємозалежних і конкретних взаємозумовлених завдань, встановлення всіх обставин адміністративного правопорушення та винності особи, щодо якої ведеться

провадження у справі. Завершується цей етап складанням адміністративного протоколу. На другому етапі (під час розгляду справи) докази перевіряються й оцінюються. Вони можуть бути оцінені як позитивно, так і негативно. Інакше кажучи, перший етап забезпечує збирання доказів, а другий – їх перевірку [8, с. 170].

Відповідно до ст. 252 КУпАП орган (посадова особа) оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні всіх обставин справи у їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю. Як бачимо, законодавець передбачив для правозастосовувачів свободу оцінки доказів, вони оцінюють докази у справі за своїм внутрішнім переконанням, заснованим на сукупності доказів, що містяться у справі. Необхідна для цього сукупність доказів може бути отримана шляхом оперативного, всебічного, повного й об'єктивного провадження ряду процесуальних дій за фактом вчинення адміністративного правопорушення, а саме шляхом застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, опитування свідків події тощо.

Під час здійснення доказування орган (посадова особа) перевіряє сукупність зібраних у справі про адміністративне правопорушення на відповідність їх вимогам:

- належності;
- допустимості;
- достатності.

Як зазначається вченими, оцінка доказів є логічним процесом установлення відносності й допустимості доказів, наявності та характеру зв'язків між ними, визначення та шляхів використання доказів для встановлення істини у справі. Оцінити докази означає дійти обґрунтованого висновку про їх належність і допустимість та на цій основі зробити висновок про достовірність або недостовірність фактичних даних, що встановлюються цими даними, які мають значення для справи. Оцінці підлягає як кожний окремих доказ, так і всі зібрані докази загалом. Оцінка доказів здійснюється протягом провадження у справі про адміністративне правопорушення [9, с. 119].

Щодо належності, то насамперед треба звернути увагу на ту інформацію, яку можна встановити за допомогою доказу, і перевірити, чи належить вона до предмета доказування. Якщо так, то незалежно від форми, у якій втілюється така інформація, доказ є належним. Якщо інформація стосується інших правовідносин – це неналежний доказ [10].

Зі свого боку, допустимість доказів стосується форми, у якій втілюється інформація, що надалі вважатиметься доказом.

Допустимість може розглядатися в широкому сенсі та у вузькому. У першому випадку йдеться про те, що інформація має бути отримана лише з визначених у законі засобів доказування та з дотриманням установленого порядку. Якщо розглядати допустимість у вузькому сенсі, то йдеться про використання лише певних засобів доказування із числа передбачених законом (позитивна допустимість) або неможливість використання певних засобів доказів (негативна допустимість) [10].

Допустимість доказів – це їх придатність для використання в судовому процесі за формальними ознаками, на відміну від вимоги щодо належності, тобто придатності їх для використання за змістом. Критеріями допустимості доказів є належне їх джерело та належна

процесуальна процедура їх одержання. Недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав і свобод людини.

У доповнення до цього слід навести врахування практики Європейського суду з прав людини в частині визнання допустимості доказів.

Так, у рішеннях у справах «Балицький проти України», «Тейксейра де Кастро проти Португалії», «Шабельник проти України» ЄСПЛ застосував різновид доктрини «плодів отруйного дерева», яка полягає в тому, що визнаються недопустимими не лише докази, безпосередньо отримані з порушеннями, а також докази, які не були б отримані, якби не було отримано перших. Таким чином, допустимі самі по собі докази, отримані за допомогою відомостей, джерелом яких є недопустимі докази, стають недопустимими.

З огляду на це судами не надається оцінка іншим доказам, які містяться в матеріалах справи, оскільки визнання недопустимим доказом протоколу про адміністративне правопорушення, який є первісним і основним доказом, має наслідком визнання й інших доказів недопустимими.

Зазначимо, що під час підготовки до розгляду справи уповноважений на те орган (посадова особа) здійснює перевірку за сутністю, тобто попередній аналіз матеріалів справи. Саме на цьому етапі з'ясовується питання про достатність доказів, наявних у справі, для її розгляду по суті. Достатність є однією з обов'язкових властивостей доказів і означає, що на основі сукупності зібраних у справі матеріалів може бути зроблений достовірний висновок і ухвалено відповідне рішення у справі. Визначення достатності – найбільш складний етап оцінки доказів, що базується на внутрішньому переконанні. Тут немає заздалегідь установлених критеріїв, що становить найбільшу складність. Саме із цього питання найчастіше виникають розбіжності. Оцінка матеріалів на цьому етапі з позиції достатності доказів має обмежений характер, оскільки питання про їх достатність для доведення вини особи, що притягається до адміністративної відповідальності, ще не розглядається – може лише розглядатися питання про витребування додаткових матеріалів.

На третьому, заключному, етапі доказування відбувається використання доказів. Використання доказів у процесуальному аспекті здійснюється за такими трьома напрямками:

- по-перше, з метою прийняття різних проміжних процесуальних рішень, включно з рішеннями про провадження окремих процесуальних дій;
- по-друге, як елемент процесуального порядку провадження процесуальних дій, здійснення яких зумовлено необхідністю дослідження раніше зібраних у справі доказів;
- по-третє, для прийняття й обґрунтування підсумкових процесуальних рішень у справі [8].

Висновки. Отже, правозастосовувачами напрацьовано практику збирання, закріплення, дослідження й оцінки уповноваженими на те органами і посадовими особами фактичних даних, необхідних для встановлення істини у справі про адміністративне правопорушення та вирішення завдань адміністративно-деліктного провадження, однак ця сфера

адміністративно-юрисдикційної діяльності не позбавлена певних недоліків.

По-перше, інститут доказів і доказування не належним чином врегульовано в положеннях чинного Кодексу про адміністративні правопорушення, так само як і у підзаконних відомчих нормативно-правових актах, що визначають порядок оформлення поліцейськими матеріалів у справах про адміністративні правопорушення, що негативно позначається на їх правозастосовній практиці. З огляду на це вважаємо за потрібне доповнення Кодексу України про адміністративні правопорушення окремою главою 18-А «Докази та доказування», яка, на нашу думку, повинна містити такі норми:

- стаття 253-1 «Поняття доказів та джерела доказів»;
- стаття 253-2 «Належність, допустимість, достовірність та достатність доказів»;
- стаття 253-3 «Обставини, які підлягають доказуванню»;
- стаття 253-4 «Обов'язок доказування»;
- стаття 253-5 «Збирання доказів»;
- стаття 253-6 «Оцінка доказів».

На нашу думку, пропонуване доповнення забезпечить якість первинного збору доказів, надасть правозастосовувачам чіткі інструменти та забезпечить уніфікацію і всебічність доказування у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

По-друге, поняття «межі доказування у справах про адміністративні правопорушення» є оціночною категорією на всіх стадіях провадження й залежить передусім від фахової підготовленості уповноважених органів (посадових осіб), які здійснюють провадження у справі, щодо необхідної і достатньої сукупності доказів,

зібраних у справі. Саме тому вкрай актуальною є підготовка спеціальної фахової наукової літератури, присвяченої особливостям документування певних категорій адміністративних правопорушень.

По-третє, наявні непоодинокі випадки допущення помилок працівниками поліції під час формування доказової бази, які в подальшому, під час розгляду справ про адміністративні правопорушення судами, призводять до визнання доказів недопустимими, неналежними та недостатніми. З огляду на це критично важливим є узагальнення та застосування прецедентної практики Верховного Суду та ЄСПЛ щодо допустимості / недопустимості доказів для формування єдиного підходу серед органів, уповноважених розглядати справи (включно з поліцією).

Перспективами подальших досліджень з урахуванням предмета цієї статті, на нашу думку, можуть стати: детальне опрацювання процесуальних гарантій забезпечення допустимості та належності доказів у провадженні у справах про адміністративні правопорушення; удосконалення нормативного визначення меж доказування в адміністративно-деліктному процесі з урахуванням європейських стандартів доказування; аналіз впливу судової практики на формування підходів до оцінки достатності доказової бази у справах про адміністративні правопорушення; порівняльне дослідження інституту доказування в адміністративному та кримінальному провадженні для виявлення кращих практик і можливостей їх імплементації; розробка концептуальних підходів до вдосконалення законодавства України в частині процесу доказування у справах про адміністративні правопорушення, зокрема внесення змін до КУпАП.

Список використаних джерел

1. Приймаченко Д. В. Докази у провадженні в справах про порушення митних правил : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Академія Державної податкової служби України. Ірпін, 2002. 198 с. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/1956> (дата звернення: 15.05.2025).
2. Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. Загальна теорія держави та права : підручник. 3-тє вид., стереотип. Львів : «Новий світ – 2000», 2009. 584 с.
3. Самбор М. А. Доказування у справі про адміністративне правопорушення. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 3. С. 51–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_3_11 (дата звернення: 21.05.2025).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#n702> (дата звернення: 21.05.2025).
5. Гнатенко В. С. Теоретико-правова парадигма доказування у кримінальному провадженні : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 140 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17144> (дата звернення: 10.05.2025).
6. Одинцова І. М. Доказування як засіб здійснення захисником процесуальної функції захисту. *Актуальні питання досудового розслідування слідчими органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики* : матеріали Всеукр. наук.-пр. акт. конф. Дніпропетровськ, 18–19 квітня 2013 року. Київ : Хай-Тек Прес, 2013. С. 155–165. URL: <https://rm.coe.int/1680098ea1> (дата звернення: 12.05.2025).
7. Постанова Заліщицького районного суду Тернопільської області від 7 жовтня 2019 року. Справа № 597/134/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84932931> (дата звернення: 14.05.2025).
8. Рекуненко Т. О. Доказування в процесі розгляду справ про адміністративні правопорушення. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 169–173.
9. Ярмак Х. П. Докази в справах про адміністративні правопорушення та їх оцінка. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 4. С. 116–120. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/4/36.pdf> (дата звернення: 18.05.2025).
10. Як не сплутати належність доказів з їх допустимістю, пояснила суддя ВС. *Закон і Бізнес*. URL: <https://zib.com.ua/ua/153841.html> (дата звернення: 21.05.2025).

References

1. Prymachenko, D.V. (2002). Dokazy u provadzhenni v spravakh pro porushennia mytnykh pravyl [Evidence in proceedings on violation of customs rules]. *Candidate's thesis*. Akademiia Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. Irpin. Retrieved from <http://hdl.handle.net/123456789/1956> (accessed: 15.05.2025) [in Ukrainian].
2. Kelman, M.S., Murashyn, O.H., Khoma, N.M. (2009). Zahalna teoriia derzhavy ta prava [General theory of state and law]. Pidruchnyk. 3-tie vyd., stereotyp. Lviv: Novyi svit – 2000 [in Ukrainian].

3. Sambor, M.A. (2016). Dokazuvannia u spravi pro administratyvne pravoporushennia [Evidence in an administrative offense case]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 3, 51–57. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_3_11 (accessed: 21.05.2025) [in Ukrainian].
4. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Administrative Offenses of Ukraine]. *Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-X (1984)*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#n702> (accessed: 21.05.2025) [in Ukrainian].
5. Hnatenko, V.S. (2022). Teoretyko-pravova paradyhma dokazuvannia u kryminalnomu provadzhenni [Theoretical and Legal Paradigm of Proof in Criminal Proceedings]. *Monohrafiia*. Vinnytsia: TVORY. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17144> (accessed: 10.05.2025) [in Ukrainian].
6. Odyntsova, I.M. (2013). Dokazuvannia yak zasib zdiisnennia zakhysnykom protsesualnoi funktsii zakhystu [Evidence as a means of exercising the defense counsel's procedural function of defense]. *Aktualni pytannia dosudovoho rozsliduvannia slidchymy orhaniv vnutrishnikh sprav: problemy teorii ta praktyky: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf.*, Dnipropetrovsk, 18–19 kvit. 2013 r. Kyiv: Khai-Tek Pres (pp. 155–165). Retrieved from <https://rm.coe.int/1680098ea1> (accessed: 12.05.2025) [in Ukrainian].
7. Postanova Zalishchytskoho raionnoho sudu Ternopilskoi oblasti vid 7 zhovtnia 2019 roku. Sprava № 597/134/19 [Resolution of the Zalishchyky District Court of Ternopil Region of October 07, 2019. Case № 597/134/19]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84932931> (accessed: 14.05.2025) [in Ukrainian].
8. Rekunenko, T.O. (2019). Dokazuvannia v protsesi rozghliadu sprav pro administratyvni pravoporushennia [Evidence in the process of considering cases of administrative offenses]. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 3, 169–173 [in Ukrainian].
9. Yarmaki, Kh.P. (2015). Dokazy v spravakh pro administratyvni pravoporushennia ta yikh otsinka [Evidence in cases of administrative offenses and its evaluation]. *Pivdenoukraiynskiy pravnychi chasopys*, 4, 116–120. Retrieved from <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/4/36.pdf> (accessed: 18.05.2025) [in Ukrainian].
10. Yak ne splutaty nalezhnist dokaziv z yikh dopustymisti, poiasnyla suddia Verkhovnoho Sudu [How not to confuse the relevance of evidence with its admissibility, explained a Supreme Court judge]. *Zakon i Biznes* (2022). Retrieved from <https://zib.com.ua/ua/153841.html> (accessed: 21.05.2025) [in Ukrainian].

Merdova Olha,

Candidate of Law, Professor,
Deputy Director of the Educational and Scientific Institute for Training Specialists
for Criminal Police Units named after E.O. Didorenko
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Umrykhina Iryna,

PhD in Law,
Head of the Department of Administrative and Legal Disciplines
of the Faculty of Training of Specialists for Preventive Activities Units
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9041-5831>

Dronik Dmytro,

PhD in Law,
Associate Professor at the Department of Administrative and Legal Disciplines
of the Faculty of Training of Specialists for the Departments of Preventive
Activities of the National Police
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4704-7565>

DETERMINING THE SUBJECT MATTER AND LIMITS OF PROOF IN CASES OF BRINGING PERSONS TO ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY

The article is devoted to the analysis of theoretical and practical issues of legal regulation of evidence and proof in administrative tort proceedings, and characterizes the problematic issues of law enforcement practice in the process of proof in cases of bringing persons to administrative responsibility. Based on the analysis, the author determines that proof is a logical and practical stage of law enforcement activities of authorized bodies and officials aimed at implementing the provisions of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, which is aimed at establishing the truth in an administrative offense case by collecting and evaluating factual data. The author outlines the relationship between the subject matter and the limits of proof, and suggests that in each particular case the limits of proof are determined in such a way that the collected body of evidence qualitatively contributes to the establishment of each circumstance that is part of the subject matter of proof. The author emphasizes that it is mandatory to include only admissible evidence in the scope of proof, and

if this is not done, there is an unreasonable narrowing or excessive expansion of these limits, which may lead to incomplete clarification of circumstances, delay in the case consideration and jeopardize the fairness of the decision. Three stages of proof are identified: collection, verification and evaluation, and use of evidence. The author emphasizes the case law of the European Court of Human Rights as an important aspect of recognizing the admissibility of evidence in administrative proceedings.

Key words: *proof, administrative offenses, Code of Ukraine on Administrative Offenses, subject matter of proof, limits of proof, admissibility of evidence, evaluation of evidence.*

Надіслано до редколегії 29.08.2025
Рекомендовано до публікації 02.10.2025
Опубліковано 19.11.2025